

Financiële Masterclass

Een project financieren

Theorie en praktijk

Adrie Gouweleeuw, Algemeen manager EWEC EigenWijkse Energie Coöperatie

Aart Houwink, Bestuurslid Energie van Utrecht, BaarnDuurzaam

Utrecht, 5 maart 2024

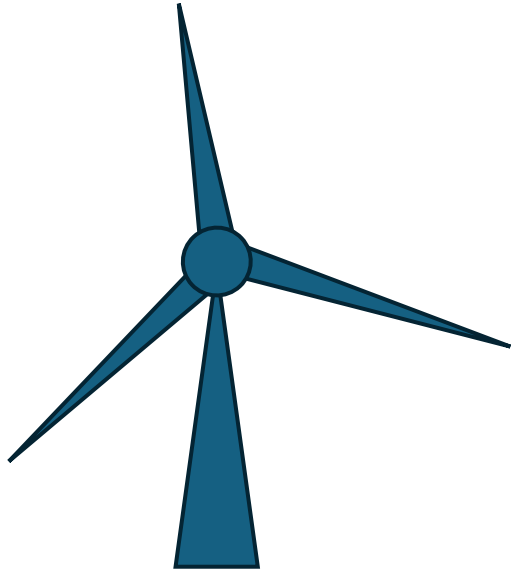
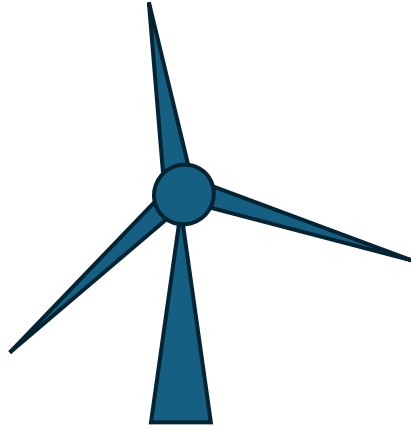
Geen project is hetzelfde – dat geldt ook voor de financiering

Zon op dak
Beukehof van Dam
April 2022
Certificaten €30k
Woerden Energie
100% eigendom

Zon op land
Wijkerbroek
Oktober 2023
Participaties €220k
EWEC Zonneparken BV
6% eigendom

Wind - ontwikkeling
Reijnenburg/Reijerscop fase 2
Augustus 2023
Lening / terugbetaling onzeker
Rijne Energie €365k
25% eigendom

Zon op land
Meijewetering
Juli 2022
Obligaties en participaties
Energie-U 2x€140k
100% eigendom

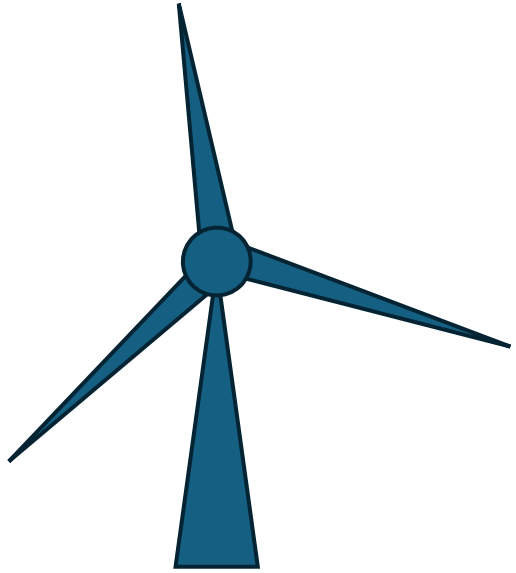
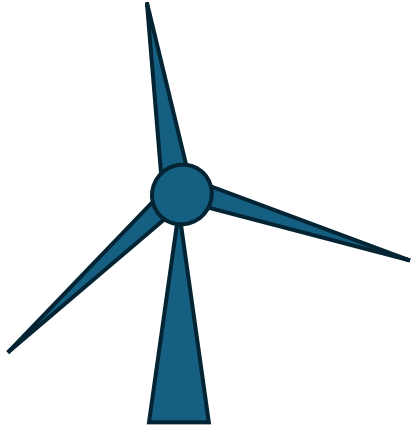

Windmolens
maken herrie

Molens zijn
niet mooi!

Zet ze
ergens
anders
neer

Ik kan
meedenken

Draaien = geld
verdienen

Ze maken
mijn stroom

Wat voor leden hebben we

- Het “activistische” lid haat (buitenlandse) energiebedrijven, wil samen met anderen zelf energie opwekken en verdelen
- Het “impact” lid is bezorgd over klimaatverandering en wil de energietransitie versnellen door zelf bij te dragen aan verandering
- Het “berekennende” lid wil wel groen beleggen, maar het rendement moet wel concurrerend zijn

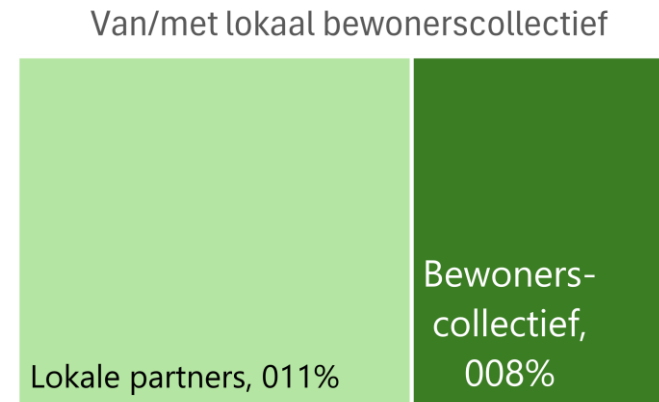
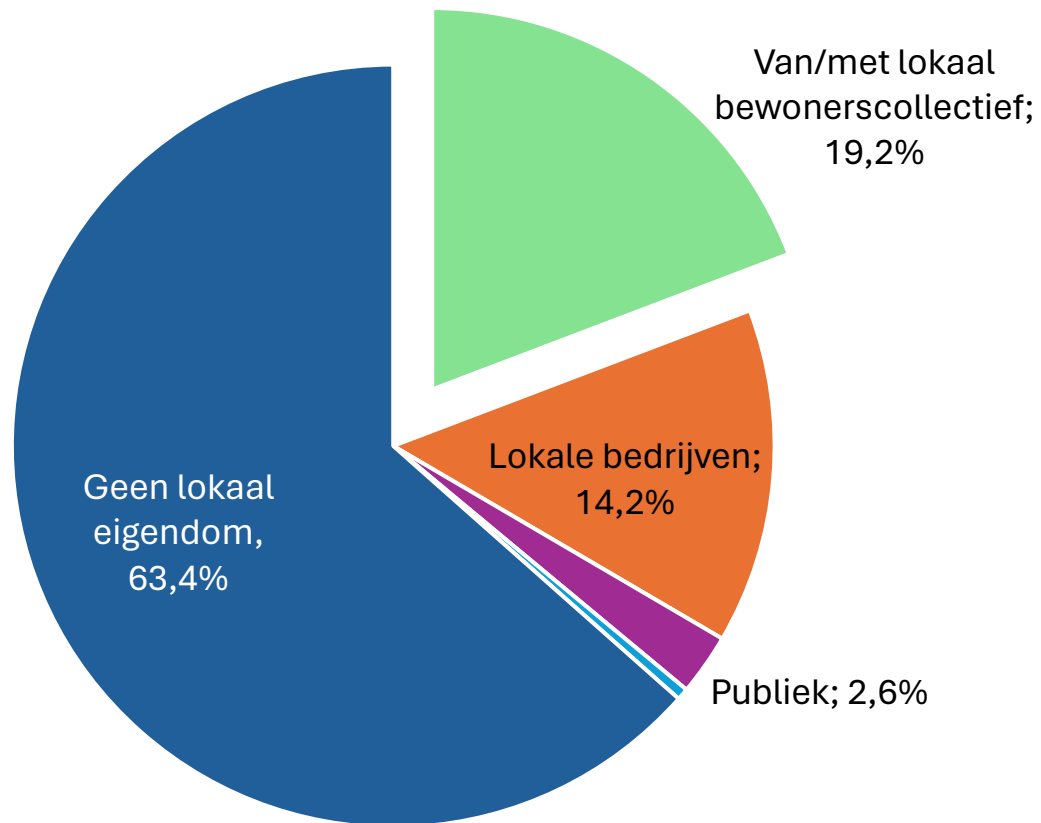

Achtergrond van participatie

- Klimaatakkoord: “omgeving en marktpartijen worden geacht gelijkwaardig samen te werken bij de ontwikkeling, bouw en exploitatie van hernieuwbare energiebronnen op land. Dit vertaalt zich in een evenwichtige eigendomsverdeling in een gebied waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (burgers en bedrijven)”
- Participatiewaaijer (2019), Factsheet lokaal eigendom (2020)
- Financiële participatiemonitor 2022, 4 soorten financiële participatie:
 1. Lokaal eigendom (mede-eigendom, eigendomsparticipatie)
 2. Financiële participatie zonder eigendom
 3. Omgevingsfondsen
 4. Omwonendenregeling en aanbod lokale stroom

Windparken eigendomsverdeling (Nederland)

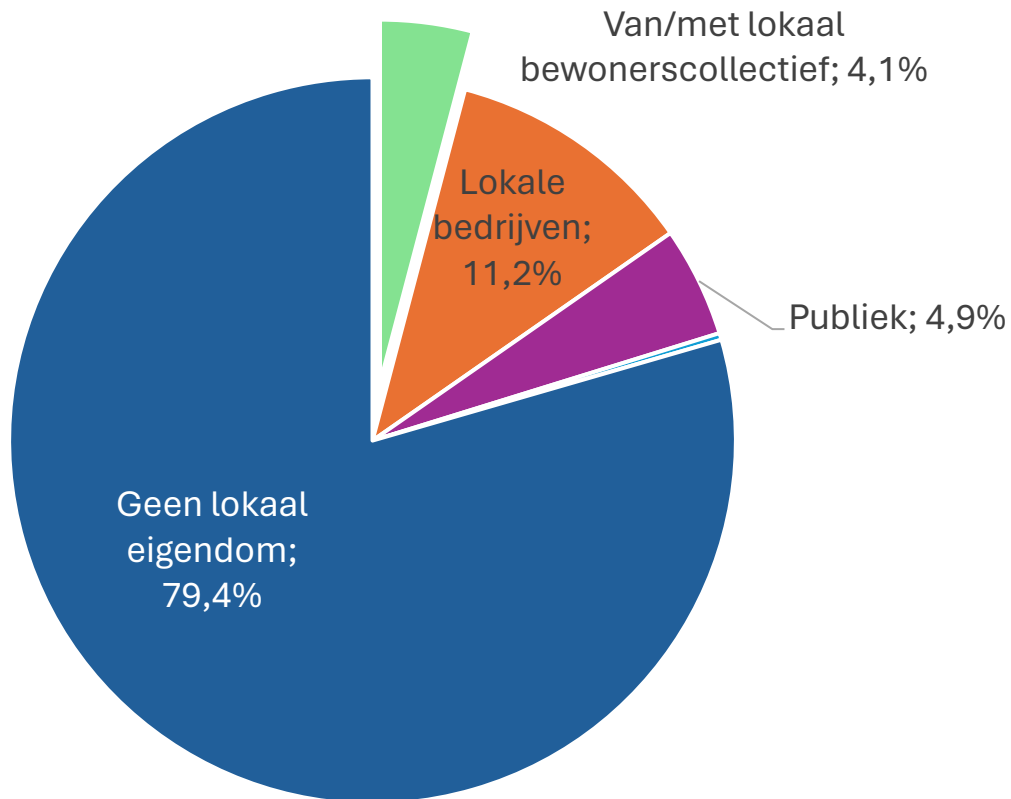
Eigendom windparken t/m 2022 naar % productie

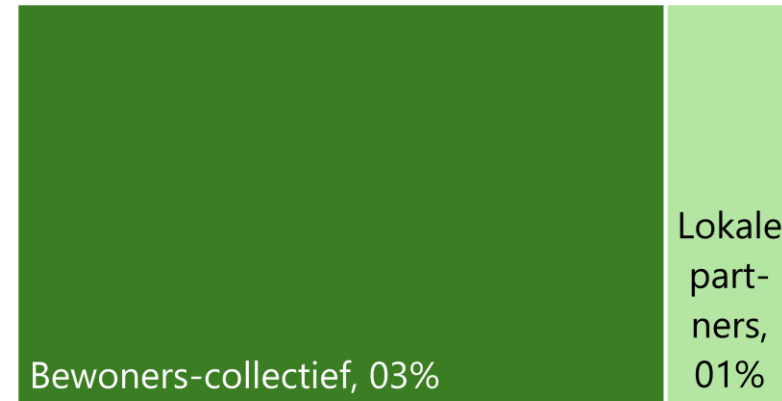
Bron: Monitor Financiële participatie hernieuwbare energie op land 2022

Zonneparken eigendomsverdeling (Nederland)

Eigendom zonneparken t/m 2022 naar % vermogen

Van/met lokaal bewonersinitiatief

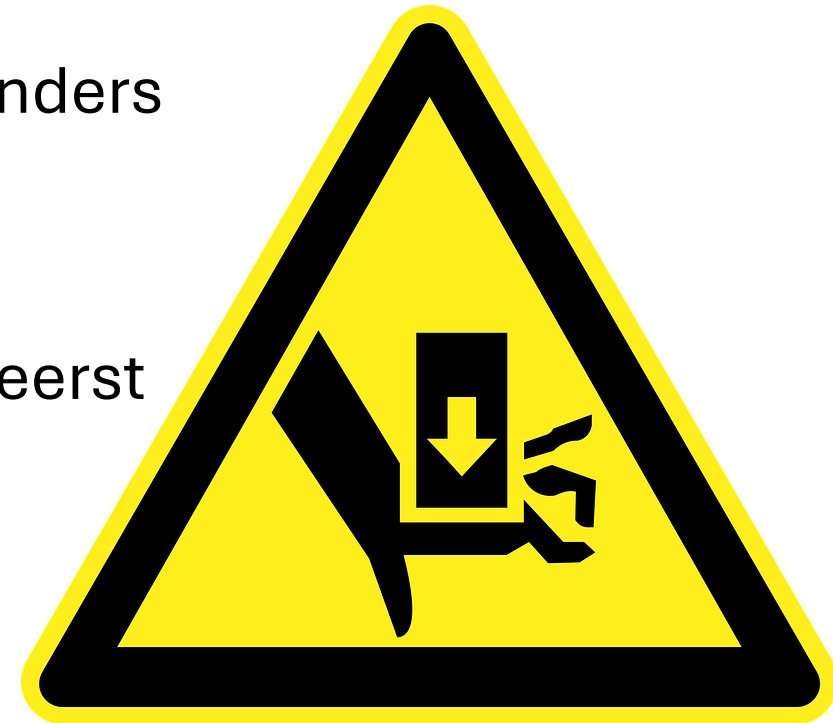

Andere vormen van financiële participatie

Projecten t/m 2022 (Nederland)	Windparken (142)		Zonneparken (541)	
	Aantal	% Vermogen	Aantal	% Vermogen
Eigendom van/met Bew. Coll.	44	19.2%	64	4.1%
Financiële participatie zonder eigendom	16	19.5%	70	24.3%
Omgevingsfonds	64	88.5%	52	18.9%
Omwonendenregeling lokale stroom	14	8.3%	134	27.1%
Omwonendenregeling anders	35	45.6%	17	8.5%

De gevaren onderweg bij een besluit van ontwikkeling of participatie:

- Vaak een meerjarig proces (Idee-SOK-Projectbepaling-Aandeelhoudersovereenkomst etc.)
- Bestuurders en betrokkenen kunnen uitvallen
- Wetgeving verandert gedurende de voortgang
- Wat eerst logisch lijkt blijkt gedurende uitvoering anders (Geluk van de onwetendheid?)
- Financieringsdruk op begroting vraagt meer dan ingeschat
- Enthousiasme en inzet wijzigen in stress en onbeheerst proces
- Professionele partner of inzet is vaak nodig

Praktijk voorbeeld 1:

- Eerste gesprekken Wijkerbroek voornamelijk door één bevlogen EWEC bestuurder
- 2020 SOK ondertekening door 2 bestuurders met Sunvest waarna deze het archief in gingen
- 2021 EWEC komt in moeilijke positie. Teveel activiteiten; Overzicht financieel en bestuurlijk is zoek. Enthousiasme bestuursleden tanende
- 2022 Nieuwe bestuursleden en crisis is gevolg. Noodzakelijke professionaliseringslag werd ingezet
- Voorjaar 2023 overlijdt ook nog eens Henk Muis en blijkt dat afspraken en zelfs reeds getekende aandeelhoudersovereenkomst tot snelle actie noopt
- Stukken komen boven water en paniek is het gevolg
- Uiteindelijk door stug doorzetten in november 2023 toch mede eigenaar van Zonnepark Wijkerbroek

Praktijk voorbeeld 2:

- Voorjaar 2023 wordt het promotieteam van een eerder ontwikkeld zonnepark bij elkaar geroepen
- Idee is om op gelijke wijze de participatie in Wijkerbroek aan te vliegen
- Enig verschil is nu eigenaarschap in plaats van achtergestelde lening
- Billboards en promotie worden in juli geplaatst
- Helaas blijkt na opstelling informatie document dat fiscaal/juridisch deze ideeën niet kunnen. EWEC mag geen bank spelen!
- Gevolg is dat hele communicatieproces in het honderd loopt; er zijn geen financiële middelen meer om opnieuw full-speed op te starten

Praktijk voorbeeld 3:

- Nieuw bestuurlijk proces maakt onderscheid tussen bestuur en management
- Bestuur wil duidelijkheid en helder besluit-informatie hebben
- In eerste instantie gekozen voor een externe projectmanager
- Helaas bleek ook daar onvoldoende juridische kennis en uitvoeringscapaciteit beschikbaar. Ook hier kosten te hoog. Als gevolg daarvan geen invulling gegeven worden aan wens bestuur. Stress en onbegrip het gevolg
- Uiteindelijk is gekozen om algemeen manager en jurist van EnergieSamen volledig alles uit te laten werken en bestuur met een eindvoorstel de keuze voor te leggen
- Er was geen sprake van een goed gecoördineerd vooraf geregisseerd proces

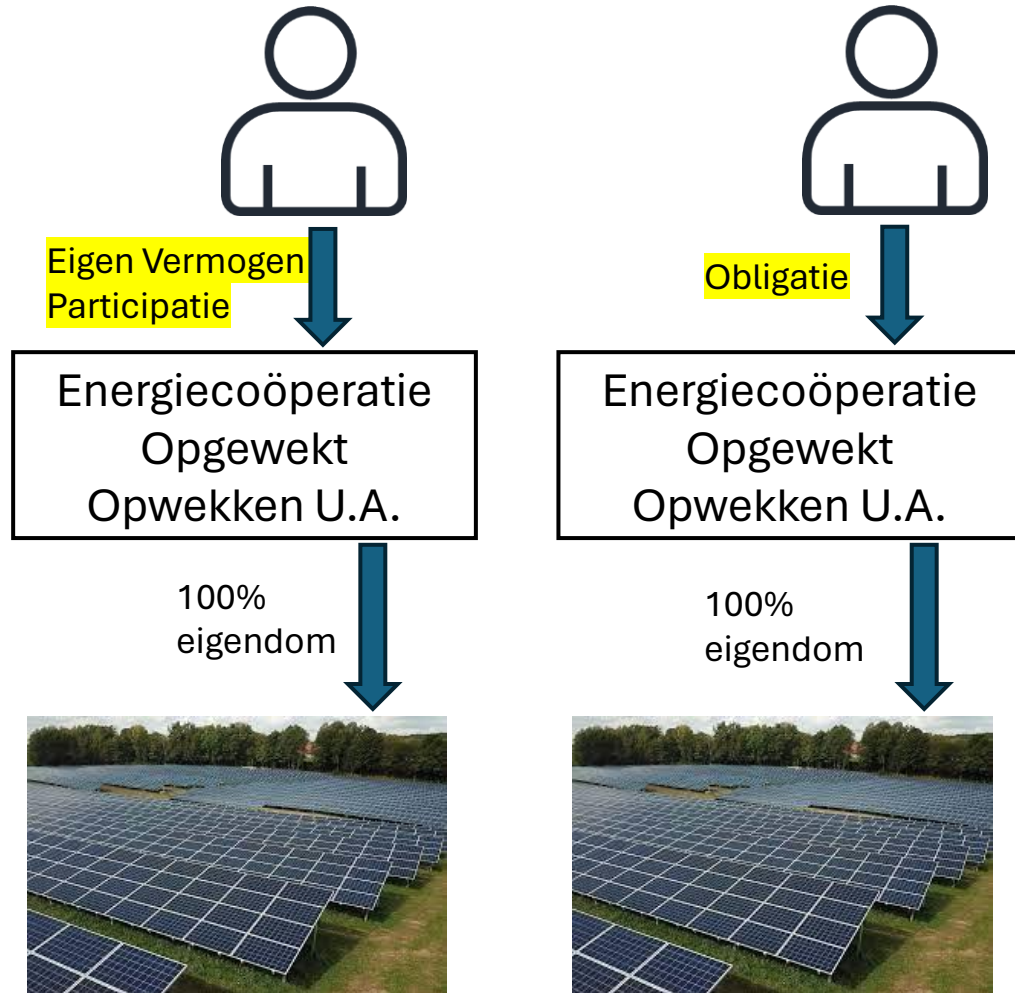
Financiële instrumenten (Energie samen)

	Eigen Vermogen			Vreemd Vermogen		
	Effect	Geen effect		Effect	Geen effect	
	Winstrecht	Persoonlijk winstrecht	Individueel winstrecht	Obligatie	Publiekslening	Individuele lening
Voorbeeld	Participatie (certificaat)	-	-	Obligatie	-	Realisatiefonds of bank

Wat betekent het voor de coöperatie?

- Fiscaliteit
- Regulering – bank, beleggingsinstelling
- Prospectusverordening c.q. Informatiedocument

Project – coöperatie - deelnemer

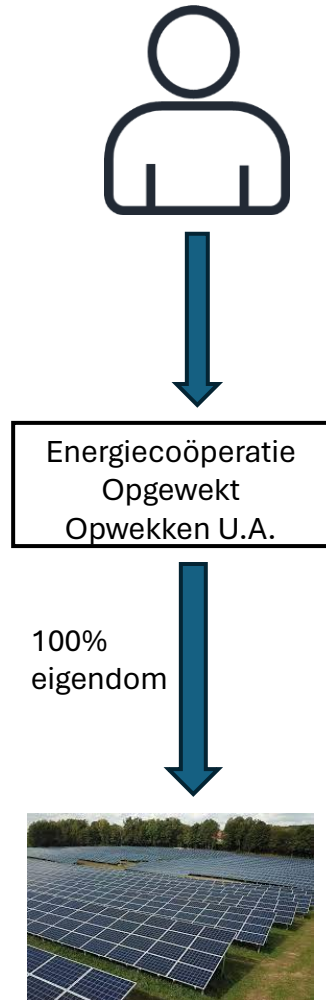
Participatie of obligatie: wat betekent dat voor het lid?

- Begrijpelijkheid
- Risico
- Rendement
- Zeggenschap/betrokkenheid

Participatie of obligatie

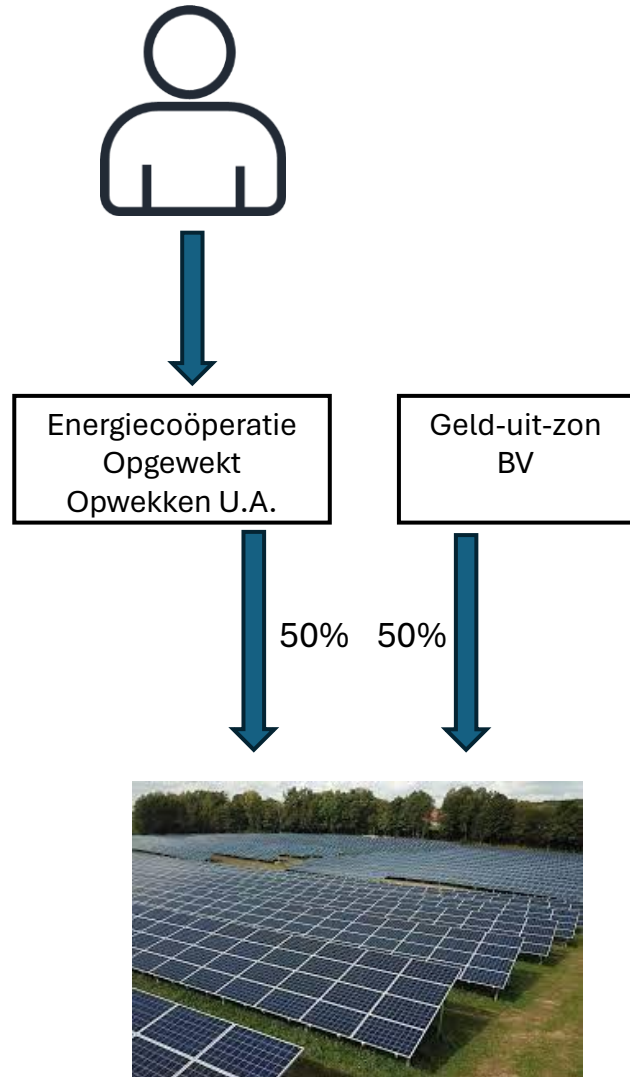
	Obligatie	Participatie
Begrijpelijkheid	Eenvoudig, lijkt op spaarrekening	Uitleg nodig: wanneer krijg ik wat
Risico	Verplichting tot terugbetalen en vaste rente. Maar: wanneer coöperatie zelf geen vermogen heeft, is het schijn-zekerheid	Uitkering afhankelijk van resultaten, je bent “samen aan het ondernemen”
Rendement	Bescheiden, maar redelijk	Mogelijkheid van hoger rendement, maar het kan ook tegenvallen
Zeggenschap	Via ledenvergadering coöperatie	Via ledenvergadering coöperatie
Betrokkenheid	Beperkt	Meer, als molen meer draait of zon langer schijnt is rendement hoger

Juridische structuur

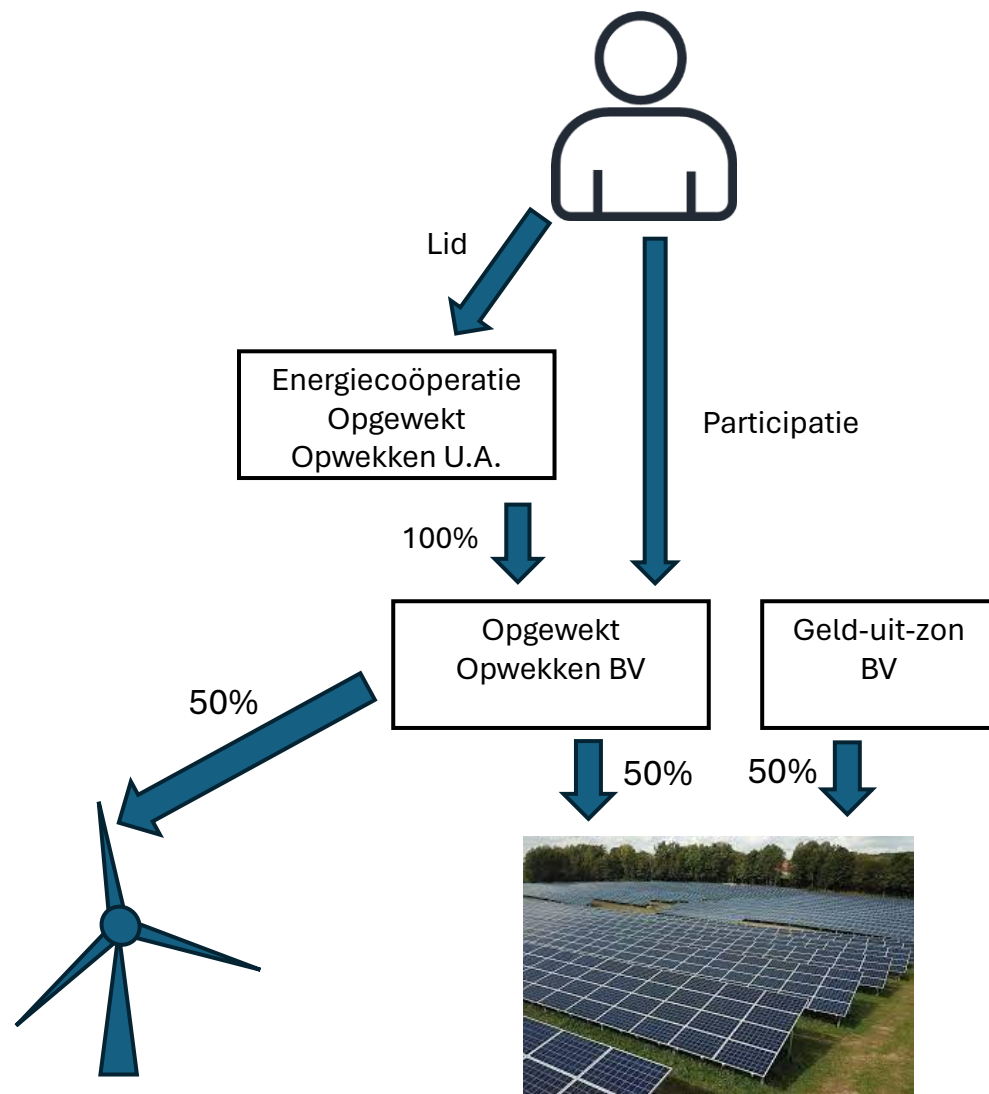
- 100% eigendom: ideaal?
- Hoeveel geld kunnen leden inbrengen?
- Wat brengt een eventuele partner?
 - Grondpositie
 - Deskundigheid
 - “Execution Power”
 - Lange termijn: ontwikkelfase, productiefase

Juridische structuur met partner

- Ieder besluit samen nemen?
- Wat is praktisch?
- Wat vindt coöperatie echt belangrijk
 - In ontwikkelfase
 - In executiefase
- Maak werkbare afspraken en leg goed vast
- Maak afspraken zo vroeg mogelijk
- Laat je adviseren

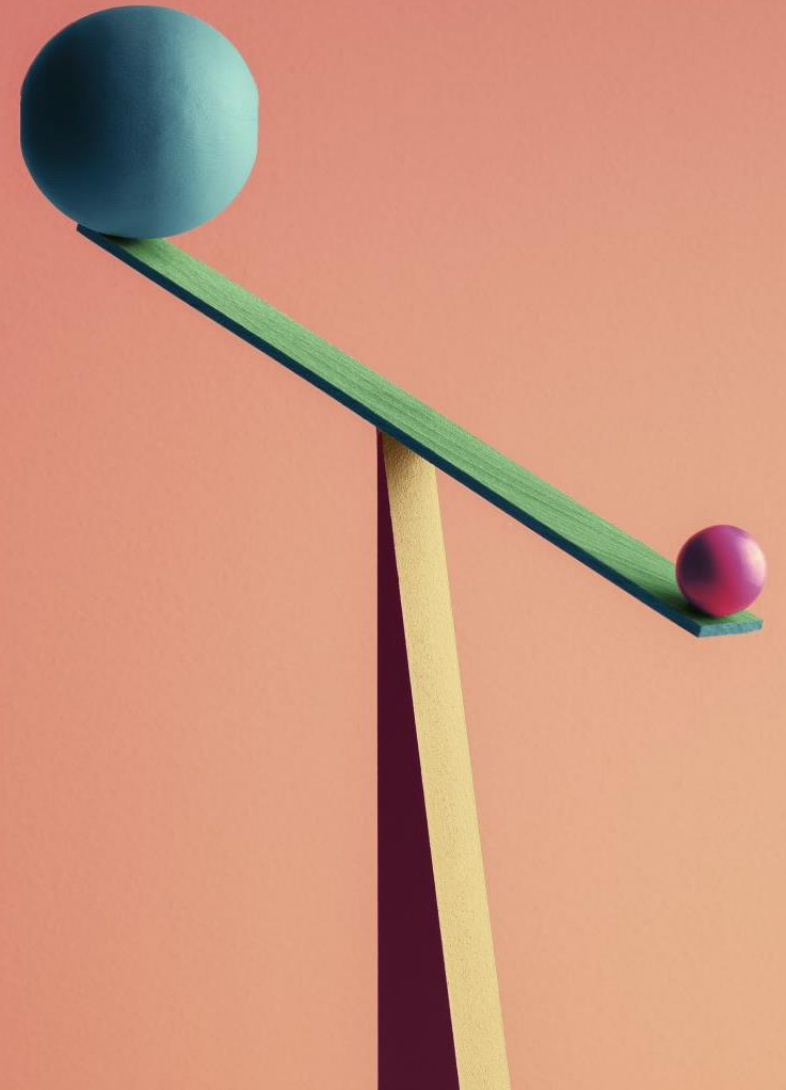
Coöperatie gebruikt BV / meerdere projecten

- Heeft het lid het gevoel dat hij/zij echt invloed kan uitoefenen?
- Kunnen er conflicterende belangen zijn tussen projecten?
- Is er een projectraad of alleen de algemene ledenvergadering?
- Gevoelige onderwerpen:
 - Uitbetalen of in reserve houden
 - Bijdragen aan nieuwe projecten en algemene coöperatie kosten

Praktische aanvulling wat een minderheidsaandeel betekent:

- De ervaring leert dat coöperaties en bestuursleden nogal eens de invloed vanuit een idealistisch beeld op de deelneming overschatten
- De kans op een meerderheidsaandeel in een groter project is niet heel reëel
- In contracten (SamenwerkingsOvereenkomst/Shareholders agreement e.d.) duidelijk regelen wat de rechten en plichten zijn
- In ieder geval in een vroegtijdig stadium de what/if scenario's onderkennen en niet al te grote verwachtingen hebben bij een minderheidsaandeel.

Praktische aanvulling wat een minderheidsaandeel betekent:

- Minder dan 50% betekent duidelijk minder inspraak
- Lager aandeel geeft ook minder inspraak bij aanwijzen bestuurder/directie in de project B.V.
- Wie bepaalt de ontwikkelingen en inzicht in business case?
- Wie bepaalt de Power Purchase Agreement? Waar gaat groene stroom heen?
- Hoe worden winsten verdeeld? Wie besluit over uitbetalen?
- Welke project of aanloop kosten kunnen worden ingebracht en hoe?
- En als je al inspraak hebt; Beschik je dan ook over kennis en capaciteit? Meestal moet je het ook gewoon aan de grote commerciële partij en professionals overlaten.

Praktische aanvulling minderheidsaandeel:

- EWEC heeft veel ondersteuning gehad vanuit team SUNVEST
- Hoge mate van kennis en kunde werd gedeeld met EWEC
- Volledige openheid en continue stroom van informatie met de (juridische en bestuurlijke) gevolgen van besluiten
- Advies: Houd het voor jezelf als coöperatie praktisch en pragmatisch. Je hoeft niet alles zelf te weten!

Aanbod Cothen idee

- Deelname ZP Cothen op basis achtergestelde lening
- EWEC haalde geld op (€ 250K) bracht dit in als agio in Zonneparken BV.
- Zonneparken B.V. verschaft lening aan Zonnepark Cothen B.V.
- Zonneparken ontvangt rente die zij vervolgens als winst uitkeert aan EWEC. Vervolgens keert EWEC de rente uit aan participanten
- Financieel model blijkt na toetsing nu niet meer te hanteren

Gevaren om niet te voldoen aan AFM voorwaarden en wetgeving:

- Aansprakelijkheid bestuur
- Er hoeft maar 1 persoon te klagen met juridisch proces en financieel mogelijk tot gevolg
- Kans op nietigheid of vernietigbare overeenkomst kan gevolg zijn
- Banken worden steeds kritischer met als gevolg intrekken bankfaciliteiten

Triodos casus

Triodos-debacle: 43.000 mensen kunnen al drie jaar niet bij hun geld

- Triodos: een van de duurzaamste banken ter wereld
- Er was geen fraude, evenmin wanbeleid
- Mensen investeerden graag in certificaten
- Verhandelbaarheid droogde op 2020/2021, veel verontwaardiging
- Bij heropening handel fors lagere prijs
- Veel claims en boze investeerders

Keuze model Wijkerbroek participatie:

- Aanbod:
 - Alle rendement vanuit Project B.V. aan Zonneparken B.V. ten faveure participanten
 - €30,00 bijschrijving per jaar op participatie van € 500,00
 - Uitbetaling rendementen en aflossing zodra cashstromen binnen komen
- Aanpassen website en communicatietraject
- Het gaat om bovenliggend bedrijfsmodel op basis van ideële principe:
“U maakt het mogelijk om het zonnepark te realiseren en Wijk groen te maken.....”
- **Geen** communicatie van “goed voor uw rendement”
- Alle risico’s benoemen
- Dan kunnen veilig fondsen opgehaald worden (zie ook info EnergieSamen)

Lange looptijd en gevolg voor participatie

- Eigendom zorgt voor minder zekerheid van uitbetaling rendementen & aflossing op korte termijn
- De langere looptijd (ondanks een goed rendement) zorgt voor terughoudendheid. Aanvankelijk was rekening gehouden met ca. €800K. Uiteindelijk €220K.
- De bij de energie coöperatie betrokken leden/participanten zijn vaak ouderen
- Communicatie moet meer gericht zijn op ideëel doel en zekerheid dat kapitaal en rendement ook voor kinderen en kleinkinderen kan zijn
- EWEC koos in tweede instantie voor vergelijk met Zilvervloot

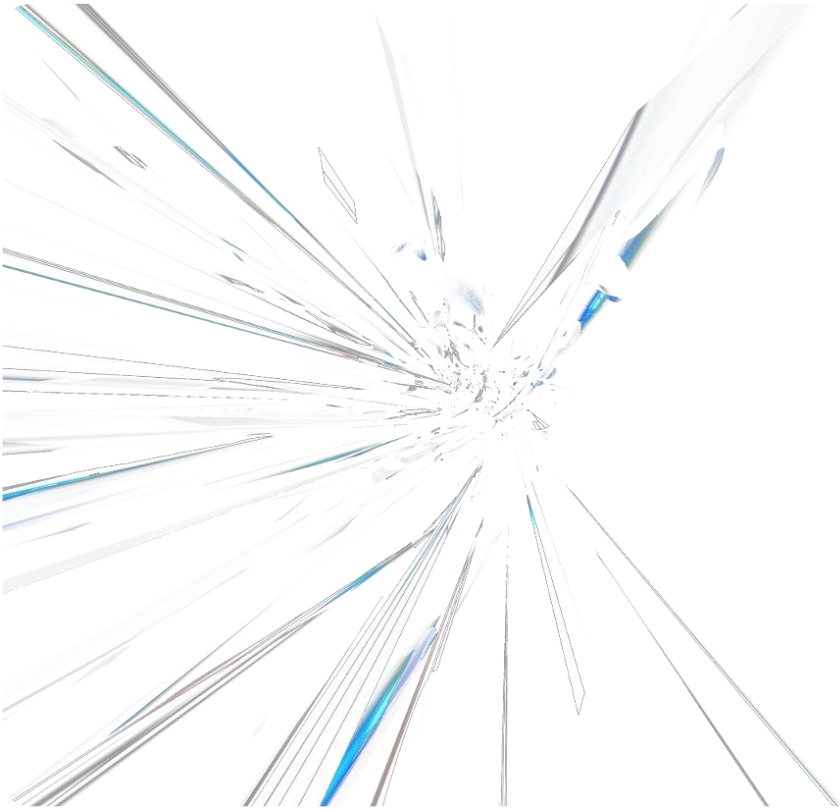

Grandma

Hoe aantrekkelijk is meedoen?

	Instrument	Rendement	Looptijd	Zeggenschap
Beukehof Van Dam	Participatie	4,5% verwacht	16 jaar	Direct in ledenvergadering
Rijnenburg/Reijerscop	Lening	35% premie	Onzeker	Beperkt, leden samen 25%
Meijewetering	Obligatie	3%	10 jaar	Geen
	Participatie	5% verwacht	25 jaar+	Direct in ledenvergadering
Wijkerbroek	Participatie	5,2% verwacht	28 jaar+	Gering
Groensebos (EC Echt-Susteren)	Participatie	4-6% verwacht	15 jaar+	Direct in ledenvergadering voor 50%
BurgerZonnepark Vloevelden(EC Loon op Z)	Obligatie	5%+bonus 2 ½ % max	20 jaar	Geen
Nieuweweg (Zonnepanelendelen.nl)	Obligatie	5-7%, afhankelijk van stroomprijs	15 jaar	Geen
De Windvogel	Participatie	8% verwacht	-	Direct in ledenvergadering
Spaarrekening	Spaarrek.	2,4%	<1 jaar	Geen

En wat leren we?

- Voorbereiding en uitstekende project eigenaarschap/leiding benodigd
- Duidelijkheid omtrent eigen aanbod van participaties (rendement en waarom)
- Verplaats je in wensen en gedachten van je leden
- Van te voren een communicatieplan met ervaren communicatieteam
- En als je dan gaat: Dan full speed!